

Ece Ayhan'ın İktidar Karşıtlığı

Ece Ayhan, tek başına, tarihin derinliklerine nüfuz etmiştir ve kendini bu derinlikte bulmuştur. Tıpkı metamorfoz geçirmemiş veya diğer balık türlerinden daha az metamorfoza uğramış bir iskorpit balığı ya da familyasının canavar benzeri, korkutucu, tarih öncesi görüntüsü gibi... Yaşadığı dönemde karakter aşınmasına uğramamış tek edebiyatçıdır diyebiliriz Ece Ayhan için. Ece Ayhan'ın mülkiye mezunu bir mülki amir olarak altı sene boyunca görev yaptığını da aklımıza getirelim. 2000'lerin başında, iktidar karşıtı kesimler "Ece Ayhan iktidara paydaş olmuştur aslında" diye hileli bir bakış geliştirdi. 2010'ların iktidar yandaşları ve paydaşları ise dolaylı olarak şöyle diyor; "Ece Ayhan bizdendir. Bizim gibi, tüzüklerle çarpışarak büyümüştür." filan... İki yaklaşım da yüzeyseldir. Zaten, Ece Ayhan söz konusu olduğunda onu "yakınsama" mantığıyla ele almak ya da "durumcu ilişkilendirme" benzeri şeylerle yola çıkmak topyekûn bir hatadır. Hatadır çünkü Ece Ayhan mevcut pazarlara en uzak çiftçidir ve ona göre pazarın yapısını, pazardaki şeylerin değerini belirleyen -kendisi gibi- pazara en uzak çiftçilerdir. Ricardo'nun iktisat teoremini kendisine örnek alır ve kendi yaşamının marjinal faydasını, marjinalitesini böyle ifade eder. Ece Ayhan'ın aradığının, işaret etmeye çalıştığının doğucul ya da batıcıl bir düşüncenin türevi olduğunu da düşünmüyorum. Ece Ayhan'ın temel karşıtlı-

ğının bir “insanlık” anlayışıyla ilgili olduğu aşikârdır. Ve Ece Ayhan’ın kafasındaki “uygarlık, insanlık ve duyarlık” seviyesinin, bütünlüğünün batıcıl ve doğucul düşünceden çok ileride, en uçta farklı bir noktada oluştuğunu görüyoruz. Her şeyden önce “gaddarlık” ve “sinsiyet” karşıtıdır Ece Ayhan... Mülki amirlik yaptığı dönem onun düşüncelerini bu konuda daha da pekiştirmiştir, toplumun -kendi deyişle topluluğun- hakikatini görmüştür, hissetmiştir. Böylelikle, yaşadığı deneyimler ya da içselleştirmeler sonucudur ki kimse mülkiyetin teorik ve uygulamalı kötülüklerini Ece Ayhan’dan daha iyi bilemez. Yani, istesek de istemesek de bir “devlet adamı” eğitimi almıştır Ece Ayhan. İktidar ve devlet yapısını, rol modellerini, devlet retorliğini, sınıfsal yapıyı ve diğer bileşikleri, enstrümanları filan biliyor. Hatta sınıf arkadaşlarından daha iyi biliyor. Çünkü onlardan daha meraklı; sevgileri ve hakikat ile haklılık yolundaki inadı daha kuvvetli! Eğitiminin ardından pratiğe ya da uygulamaya geçecek imkâna da ulaşıyor. Yani bir mülki amir -kaymakam- olarak altı sene kadar görev yapıyor. Tüm bu yaşantılar “devlet ve iktidar” denen şeyi hem kuramsal hem de uygulamalı olarak çok iyi tanımasını sağlıyor. Belki de “iktidar”a maruz kalmaktan ya da “iktidar” uygulamaktan tiksiniyor. Bu tanıma süreci, Ece Ayhan’ı diğer her şeyden çok daha fazla olarak bir “iktidar karşıtı” yapmış olabilir. Sonuçta, sıradan ya da alışılmış bir iktidar karşıtı, aslında, neye karşı olduğunu yani “iktidar” denen şeyi Ece Ayhan’dan daha iyi bilemez.

Ece Ayhan, “topluluk” denen şeyin topluma dönüşmesini çok istiyor. Asıl amacı ve beklentisi budur. Ama gün geçtikçe özde bunun gerçekleşmediğini, gerçekleşmeyeceğini görüyor. Gün geçtikçe toplum refleksleri göstermeyen, hatta mevcut özelliklerini de kaybeden bir toplulukla karşı karşıya kaldığına inanıyor. Öyle de... Ece Ayhan’ın düşündüğü, kafasında kurduğu “insanlık” ve “insan olmak” başka türlü... Kısacası, hayal kırıklığına uğruyor Ece Ayhan... Bu topluluğun sahiciliğe ulaşamayacağını, “insanlığa” ulaşamayacağını düşünüyor. Karamsarlaşıyor... Zamanla, karamsarlık alaya dönüşüyor. Ardından da çok büyük bir tarihsel hesaplaşmaya ve haklılığın inadına dönüşüyor. ‘Çok Eski Adıyladır’ adlı kitabında Ece Ayhan, Emil Michel Cioran’ın şu sözlerinin tarihçesini yazıyor gibidir; “Hükmetmek bir zevk ve bir zaaftır. Şeytan, iktidar hırsı olan bir melekti sadece. İktidarı arzulamak insanlığın uğradığı en büyük lanettir.”

Ece Ayhan şiir dilini körü körüne kırmamıştır ve onun şiirde yaptığı değişim “keyfi” değildir. Müzik ve şiir, tarihin derinliğindeki imgesel gizleri, insanlığın yaşadığı evrimi veya deliliği kavramanın en sıkı yoludur. Müzik ve şiir “im”e nüfuz eder. Gerçek kök nedenlere, muhalefet düşüncesine filan ancak şiiri ve müziği inceleyerek ulaşabilirsiniz. Ece Ayhan bunu biliyordu. Armonilerin oluşumunu, kontrpuan gibi şeyleri inceledi ve bunların ayrıntılarını öğrendi. Şiirdeki ve müzikteki armoni yapılarının imgesel karşılığı olabilecek değişik sözcük haritaları oluşturdu kafasında... Bu haritaların semantik, morfolojik, fonetik ve dizgesel ilişkilerini, dilbilimsel dengelerini inceledi. İmgesellikteki tarihsel duygudurumları ve bunların tuşelerini araştırdı. Sonra da bunları yıkarak geleceğin yapısıyla, yepyeni ve bambaşka bir imgelemi oluşturmaya, gelecekle benzeştirmeye çalıştı... Bunu denedi, hatta Ece Ayhan için “Bunu göze alan, alabilen ve bu yolda

yöntemli olarak ilerleyen tek şairdir” diyebiliriz. Atonal müzikle ilgisi de bu kapsamdadır.

Ece Ayhan seçkin biri değildi. Özellikle de maddesel çevresinde, yaşamının görünen kısmında... Ancak bildiği, düşündüğü, araştırdığı, imlediği şeyler hem o dönemde, hem de şimdilerde seçkin diyebileceğimiz, bambaşka şeylerdi. Mülkiye’de iyi bir eğitim almıştı, sinemaya, deneysel müziğe çok düşküdü. Çeşitli vesilelerle Avrupa’yı da görmüştü. Her tarihsel konuda çok meraklıydı. Avrupa ve Osmanlı tarihinin göz ardı edilmiş dehlizlerini, gediklerini filan çok iyi biliyordu. Yani, tarihi doğru okuyordu. Fransızca ve Osmanlıca biliyordu. Dünyada, ikinci dünya savaşına kadar diplomaside Fransızca hâkimdir. Bu nedenle birçok tarihi belgeyi ve olayı Fransızca’dan inceleyebilmiştir, sosyolojik kavramları da Fransızca üzerinden içselleştirebilmiştir. Osmanlıca bildiği için de, Osmanlı İmparatorluğu üzerinden gelişen doğuyu da kendi tarihimizi de doğru okuyabilmiştir. Bunlar onu entelektüel anlamda çok kuvvetli kılmıştır.

Ece Ayhan, “Ben karamsarım. Ama benim karamsarlığım akkordur” der. Bunu yaşamıyla ortaya koymuştur. Başına gelen binlerce olay, umutsuzluk, onun inadına inat katmıştır. Olumsuzluklar onu karakter aşınmasına uğratacağına, kendisinden uzaklaştıracağına, aksine, Ece Ayhan’ın kendisiyle yanmasına neden olmuştur. Neyse o olmuştur Ece Ayhan! Kendisinden, özünden, doğrularından, şüphelerinden, kök nedenler arayışından, bildiklerinden, bulduklarından, sezdiklerinden, anlam arayışından kısacası sahiciliğinden hiç dönmemiş, aksine derinleşmiş ve sürekli olarak boyayı kazımaya çalışmıştır. Kapkara bir boyayla uğraşmış ve boyayı her kazıdığında daha da kara ve daha da zorlu bir boyayla karşılaşmıştır. Uğraştığı “kara” Ece’nin eline gözüne bulaşmıştır hep... Ama boyayı kazımaya devam etmiştir. Bu durum bir “karşıtlık” -kontrast- yaratıyor. Ve karşıtlık her zaman parlar. Örtüleri sevmez Ece Ayhan... Ece Ayhan’ın hayatı, zihninde, çok derin bir yerde “kömürün elmasa dönüşmesinin eczası ya da kimyası olarak şiir” düşünmekle, tasarlamakla, yazmakla ve araştırmakla geçmiştir. Bu büyük deneyin belli aşamalarında başarılı olduğunu da söyleyebiliriz. Akkorluk, işte, Ece Ayhan’ın kömürden dönüştürmeye çalıştığı o elmasın akkorluğudur. Kazıdığı boyalardır.

Zafer Yalçınpınar

Üvercinka Dergisi, Sayı:32, Haziran 2017